

Skoler i nuværende Næstved Kommunes område 1814

59 landskoler og 2 eller flere byskoler – en oversigt udarbejdet i forbindelse med 200-året for skoleloven af 1814

Svend C. Dahl 2014

Ordnet alfabetisk

Litteraturlisten bagved til egen fordybelse og forklaring af højre kolonne ndf.

	Lokalitet	Sogn	Skoletype	≥ År	Blandet	Litt.
1.	Arløse	Førslev	Plessenskole	1730	Fundats. Ny skole på 10 fag grundmur 1834, og gl. skole indrettet til fattighus. - Middeltal af børn omkring 1840: 59. - Balle 1806: Skolelærer Albrechtsen er duelig, flittig og underviser med forstand. - Af de på listen antegnede børn savnedes 9. Adskillige havde ikke tilforn været her i skole eller forsømt den alt for længe. Ved overhørelse efter lærebog og katekismus fandtes en del at have bevaret i god erindring, hvad der var lært, og de vidste at gøre rede derfor med klar indsigt og skøn færdighed i forhold til deres alder. Nogle derimod røbede ved glemsomheden deres egen forsømmelse. - Der er 10 som lære at skrive, og deriblandt 4 som tillige regne godt. Også nogle skrive frit på egen hånd. Man havde lært mange salmer. - 24 børn agtedes værdige til at modtage hver sin bog i belønning i betragtning af deres rigtige, og for en del ferme læsning, samt af hensyn til deres kundskaber.	JCJ 1938,84 & SK 440 & BB 350
2.	Aversi	Aversi	Sognet og Gisselfeld?	1742	Dejn nævnt 1600-tallet. Aversi-Testrup sogne, degnen boede i Testrup (Haslev K.), hvor der også var en degneskole. Aversi Skole 6 fag opført af Gisselfeld og skoleholdere nævnes samtidig med degnen. - Ej i SK - - Balle 1806: Der var kommet en ny lærer til skolen, Mossin, og det "tegner ikke ilde." Af de på listen antegnede børn savnedes 5. Man havde læst fra første til tredje eller fjerde kapitel i lærebogen og ellers lært katekismus. Ved overhørelse befandtes de flittige at have klar og sammenhængende kundskab, som de vidste at gøre rede for med megen færdighed til vidnesbyrd om den afdøde gode lærer Andersens vel anvendte flid. Men i boglæsning havde de fleste tabt noget under vakancen, især da skolegang tillige ved ildsvåde over skolehuset havde lidt afbræk. Der er 4, som lære at skrive, og en del havde lært salmer. - 39 børn var "værdige og skikkede" til at modtage en bog.	AP 136 & JCJ 1946, 383 & BB 394
3.	Bavelse	Bavelse	Bønderne / Bavelse Gods	< 1809	Glumsø-Bavelse sogne – degn omtalt 1548. Bønderne holdt en skoleholder i perioder, da der var langt til Glumsø. Herremanden på Bavelse havde stillet et hus i Bavelse til rådighed for skolen. 1832 flyttet til midt imellem Regerup og Atterup. Middeltal af børn omkring 1840: 20 – Ej omtalt hos Balle.	AP 186 & JCJ 1946, 382 & SK 360
4.	Bistrup	Fodby	Plessenskole	1731	Fundats. Skolen findes stadig på nordsiden af vejen gennem byen, oppe på en bakke; bindingsværk og stråtag. Ny grundmuret skole 1838 mellem Bistrup og Skraverup, lig Fodbys. Middeltal af børn omkring 1840: 55. - Balle 1806: Af de på mandtallet antegnede børn savnedes ingen. Samtlige børn, som havde lært lærebog og katekismus, svarede med klart begreb, sammenhængende indsigt og god færdighed. Nogle havde også læst adskillige kapitler i bibelsk historie og svarede vel. Man vidste salmer, og 3 lærte at skrive. Frem for alt udmærkede sig de børn, der søgte skolen, ved færdig læsning og rigtig stavning i enhver dem forelagt bog. - Den værdige og brave skolelærer Nicolaisen fortjener højagtelse, opmuntring og tak for sin utrættelige flid. Gud belønne ham!	JCJ 1938, 86 & SK 432 & BB 344
5.	Dysted	Toksværd	Sparresholm	1742	Nyt grundmuret hus, opført af Sparresholm. - Ej i SK. - Balle 1805: Der var ingen fast lærer, men vikar, som "kun lader børnene remse uden at lede dem til noget begreb og forsømmer dem i boglæsning. - Adskillige børn havde lært en del udenad i lærebog og katekismus, men var ikke blevet vejledte til at fatte begreb om mening og indhold. Ikkun tre børn viste færdighed og nøjagtighed i boglæsning, hvoraf de to ikke havde lært noget i skolen selv. Hos de andre, som endog skulle have været flittige, viste sig megen skødesløshed ved boglæsning og mangel af rigtig stavning. Fire øve sig i skrivning. - Her udkræves megen forbedring." - 10 bøger uddeltes, hvoraf de 2 til fremmede børn.	JCJ 1950, 187 & BB 269
6.	Engelstrup	Everdrup	Bækkeskov	1741	Ny skole 8 fag – Ny skolebygning 1798. Middeltal af børn omkring 1840: 55 – Balle 1806: Af skolepligtige børn savnedes 47, som enten aldrig har været i skolen eller kun sjældent. 14 flittige børn havde "giver svar, dels af lærebog og katekismus, dels af katekismus alene, med eftertanke og klart begreb til min fornøjelse. De var gode til boglæsning "i hvad bog det skulle være" og nogle få kunne skrive. "Alle til hobe havde lært mange salmer. Jeg kunne opmuntre disse 14 børn ved at forære dem hver sin bog." - Lærer Als var "en flittig og ganske duelig mand, som lærer børnene godt at læse i bog. - Lærer Als fortjener agtelse og tak. Gud velsigne ham!"	JCJ 1950, 123 & SK 320 & BB 296

7.	Enø	Karre-bæk	Løbe-skole Gaunø	1742	Delvis opført med støtte fra Gaunø. 1746 skolestue på en gård. "Senere" et skolehus på 5 fag, udvidet 1821. Ny skole 1842 (findes stadig). – Meget lille skoledistrikt (Enø) og middeltal af børn omkring 1840: 10-12. – Balle 1806: Af de på mandtallet antegnede børn savnedes 4. Ved at overhøre børnene i lærebog og katekismus samt i bibelsk historie og i salmer fandt jeg 13, som med hensyn til deres gode svar – kunne fortjene opmærksomhed. Jeg kunne meddele hver af dem sin bog efter alder og fremgang til belønning. Der er 6 som skrive, for en del ganske godt. – Skolelærer Ambech underviser ret vel og anvender upåklagelig flid.	JCJ 1950, 242 & SK 428 & BB 345
8.	Everdrup	Everdrup	Degne-skole	1742	Degn omtalt i 1598. Gisselfeld opførte 5 fag skole af "ler og halm." Havde været nogen undervisning tidligere uden skole. Fattigt sogn og skolebygning ved at falde sammen i 1821. – Ej i SK. Balle 1806: Forsømmelse af skolegangen var almindelig, og næsten ingen kom der hver gang. "Børnenes boglæsning var derfor usikker og mådelig. Deres fremgang var liden i lærebog og katekismus, og meget få iblandt dem havde et klart begreb om mening og indhold eller kunne ledes dertil. Imidlertid fik jeg dog iblandt den store hob opledt 14 børn, som kunne opmuntres – ved foræring af 1 bog til hver især." Læreren var en "olding," der måtte have hjælp af en lærerinde, "der i det mindste kan lære dem at læse i bog, når hun anvender flid og skolegang bliver stadig mere. Gud styrke alt til det bedste."	AP 191 & JCJ 1950, 120 & BB 296
9.	Fensmark	Fensmark	Sognet?	1742	Fensmark-Rislev sogne. Degn omtalt i 1400-tallet. 10-fag god "bondebygning" til Fensmarks første skole i 1742. Ny skole ca. 1824. Også noget katolsk undervisning til børn fra glasværkets katolske personale. Middeltal af børn omkring 1840: 83. – Balle 1806: Lærer Guldager er i sin tiltagende alder endnu virksom og duelig. Men det lykkes ham ikke at holde skolegang ret vedlige. – Af de på listen antegnede skolebørn savnedes 14. Mange havde været meget forsømmelige. Imidlertid udviste de flittigere i deres svar efter lærebog og katekismus både eftertanke og færdighed, så at jeg kunne være fornøjet. Nogle havde tillige gjort skikkelig fremgang i bibelsk historie. Ikkun 3 øves for tiden i at skrive. Adskillige havde lært flere salmer, en deres hukommelse kunne beholde. Ved boglæsning røbede sig skolegangs forsømmelse hos de uflittige. – Jeg prøvede dem i fremmede bøger og forefandt 18, som vel kunne fortjene en bog.	AP 185 & JCJ 1946, 387 & SK 348 & BB 386
	Flintemose	Everdrup	Sognet?	1822	Nyopført lille skole, 7 fag mur- og bindingsværk. Middeltal af børn omkring 1840: 78 – fandtes ej i 1814	JCJ 1950, 123 & SK 321
10.	Fodby	Fodby	Plessens skole	1724	Fundats 1724. Degn omtalt i 1600-tallet, nævnt til 1829 (som skoleholder). Nedbrændt i 2008. – 1831-skolen (+ forskole) findes stadig. Efter opførelsen blev den ældste skole til fattighus med op til 20 beboere i 1800-tallet. – Middeltal af børn omkring 1840: 55. – Balle 1806: Af de på mandtallet antegnede børn savnedes ingen. Men 6 børn havde været mest forsømmelige og kunne derfor heller ikke bestå ved overhørelsen. Jeg fandt, at de der læste udenad ikke fattedes begreb om det, de havde lært. Overalt læste 21 så vel i bog, at jeg kunne tillægge dem, efter deres forskellige alder og fremgang, hver sin bog til opmuntring. Man havde også lært salmer, og nogle få vidste lidt af begyndelsen i bibelsk historie. 3 lære at skrive. – Degnen Thornam, som tillige er skolelærer, underviser ret vel og anvender flid.	AP 154 & SCD & SK 431 & JCJ 1938, 47 & BB 344
	Frederiksminde	Fyrendal			Se Tornemark	
11.	Fuglebjerg	Fuglebjerg	Plessens skole	1724	Fundats 1724. Degn omtalt i 1600-tallet for Krummerup-Fuglebjerg Sogn. Krummerup By i F. distrikt. 1793 andet skolehus, udvidet senere, men nedrevet 1855 "fortæret af svamp," som også Erik Bøgh (1842-44) skrev om (se JCJ). – Ny skole 1855 - Middeltal af børn omkring 1840 ej nævnt (SK). – Balle 1806: "Af de på listen antegnede børn savnedes 3. Jeg fandt mig ved overhørelse efter lærebog og katekismus ret vel fornøjet med de fleste, som havde lært uden ad [ikke lig udenadslære], da deres svar lagde for dagen, at mening og sammenhæng var dem klar. Nogle havde lært adskilligt af den bibelske historie. Der er også begyndt med skrivning. Man vidste ligeledes salmer." – Der viste sig dog nogen mangler mht. stavning, men Balle fandt alligevel 29 børn, "som kunne modtage hver sin bog til opmuntring. – Skolens duelige og gode lærer Sr. Bøgh tilønskes al guddommelig velsignelse."	AP 156 & JCJ 1938, 52 & SCD & SK 439 & BB 353
12.	Førslev	Førslev	Plessens skole	1724	Degn omtalt i 1600-tallet bl.a. "Førslevdegnens Optegnelsesbog." Fundats 1724 - Landsbyens sidste gårde nedlagt i 1731 af Førslevgård, så det er mest børn fra herregårdens folkehold, der er på skolen i 1814. Nedlægges 1834; evt. børn til Arløse. – Ej i SK. – Balle 1806: Den gamle lærer var alvorlig syg, men en ansat medhjælper, Thomas Hansen, "har i sin korte tid udrettet så meget, at bedste forhåbning kan haves om hans fortrinlige flid og duelighed. – Af de på listen antegnede børn savnedes 5. To havde lært det første kapitel i lærebogen og svarede med godt begreb. 5 læste inden i katekismus og 4 i ABC. Jeg prøvede dem alle i forskellige fremmede bøger. De vare allerede såvel øvede i rigtig stavning og læste derfor så godt, at jeg med fornøjelse kunne uddele 13 bøger i forhold til deres større eller mindre fremgang for at opmuntre dem.	JCJ 1938, 31 & AP 154 & SCD & BB 351

13.	Fårup	Hammer	Bønderne selv	1813	Foreløbig skole 1813, da Hammer Skole var overfyldt. Ny skole på 9 fag bygget 1824. Middeltal af børn omkring 1840: 49	JCJ 1950, 170 & SK 333
14.	Gelsted	Herlufmagle	Bønderne selv	< 1800	Først en biskole under Herlufmagle for små børn. 1818 fast lærerstilling. 1820 ny skolebygning "på marken" - Middeltal af børn omkring 1840: 45	JCJ 1946, 397 & SK 351
15.	Glumsø	Glumsø	Degne-skole	1744	Glumsø-Bavelse sogne - degn omtalt 1548. 1744 bygges 4 fag på degneboligen til skolestue. 1784 med 6 fag til 200 børn i distriktet! "Heldigvis" var der talrige forsømmelser og børnene fra Bavelse kom aldrig. - 1808 alm. skole med skoleholder, men det var stadig det gl. degnehus, der brugtes. - Børn omkring 1840: 60-90, nye bygninger. - Balle 1806: Af de på listen antegnede børn var 12 udeblevne. Mange havde været uflittige, og adskillige havde ikke søgt skolen i flere år. Men alle de, der havde udvist nogenlunde flid, svarede fermt og med god forstand efter lærebog og katekismus. Nogle havde også begyndt på bibelsk historie. Der er 8 som lære at skrive og til dels at regne. Ikkun få havde lært salmer, hvilke dog alle herefter bør anføres til. - Balle fandt 19 børn, som blev belønnet med hver sin bog gave. - Jeg ønsker den gode og duelige lærer, degnen mrs. Borch, fremdeles al guddommelig held og velsignelse.	Ap 186 & JCJ 1946, 379 & SK 359 & BB 382
16.	Haldagerlille	Haldagerlille	Rytter-skole Plessens skole	1721-25 1731	Tystrup-Haldagerlille Sogn - degn omtalt i 1600-tallet. - Fundats 1721 som rytterskole, men først opført 1725 if. JCJ. 1731 overtaget af von Plessen. - Middeltal af børn omkring 1840: 27. - Balle 1806: Skolelærer Jensen er duelig og velskikket. Men han skal være noget stiv og streng. Af de på listen antegnede børn savnedes 5. Ved overhørelsen efter lærebog og katekismus erfarede, at børnene i forhold til deres alder havde godt begreb om mening og sammenhæng, samt vidste at gøre rede for deres kundskab med færdighed, så vidt skolegang ikke var blevet forsømt. Forsømmelse var hos en del alt for hyppig. Der er 5 som skrive, 1 regner og 8 læse skrift og kende tal. 12 have lært salmer. - Balle fandt - 15 børn, som i betragtning af, at de læste rigtigt og vel, samt med hensyn til deres videre fremgang - kunne modtage hver en bog af større eller mindre værdi til opmuntring.	AP 159 & JCJ 1938, 135 & SK 437 & BB 354
17.	Haldagermagle	Haldagermagle	Rytter-skole	1721-23	Krummerup-Fuglebjerg Sogn - degn omtalt i 1600-tallet. - Krummerup by under Fuglebjerg distrikt. Fundats 1721, men bygning blev først opført 1723 if. JCJ. Ny skole 1882. - Middeltal af børn omkring 1840: (SK: ej nævnt). Balle 1806: Lærer Hersted vejleder børnene til rigtigt begreb på simpel og fattelig måde. - Af de på listen antegnede børn savnedes 7. Jeg fandt hos den, der nogenlunde havde søgt skolen, ved at overhøre dem efter lærebog og katekismus, at god vejledning var givet dem til at fatte ordenes mening, og de svarede for det meste ret vel med temmelig færdighed. Enkelte havde begyndt på den bibelske historie. Nogle havde lært salme. To til tre øvedes i skrivning. Adskillige fornøjede mig ved god og færdig læsning. "Men idelig øvelse i stavning" skal trænes. - 25 børn fik foræret en bog for at "vorde opvakte til mere lyst og flid."	AP 156 & JCJ 1938, 52, 134 & SK 439 & BB 353
18.	Hammer	Hammer	Rytter-skole	1722	Hammer-Lundby sogne - degn omtalt i 1600-tallet. - 1722-bygningen bevaret nær kirken. - Middeltal af børn omkring 1840: 60. - Balle 1805: "Skolelærer Hammer [i Hammer Skole!] kan i sit 75. år ikke virke stort mere." Han er en "tro olding." - "Dog lærer han børnene at læse vel i bog og katekiserer ikke slet. Fire til fem børn svarede ret godt af lærebogen med klart begreb og temmelig færdighed. Men flere havde glemt, hvad de vidste. Nogle gjorde også god rede for katekismus. Bibelsk historie var ikke begyndt. Fire til fem lærte at skrive. Man havde lært salmer. - 14 bøger uddelte."	AP 181 & JCJ 1950, 166 & SK 332 & BB 272
19.	Herlufllille	Herlufmagle	Løbe-skole	1742	"Stue på 3 fag bondebygning" stillet til rådighed for degnens undervisning - udvidet c. 1763. Ny lille skole 1804, 10 fag, efter den gamle delvis faldt sammen. Middeltal af børn omkring 1840: 64. - Balle 1806: Skolelærer Gravlund er ikke uskikket, men har været skødesløs, er stridig og stundom i forhold uordentlig. Kan ikke enes enten med forældre eller med foresatte og stifter derfor liden nytte. - Af de på listen antegnede skolebørn savnedes 27. Mængden havde slet ikke søgt skolen. Nogle få havde lært adskillige kapitler af lærebogen, men havde for det meste glemt, hvad der var lært. - Kun 1, som havde nydt privat undervisning hos skolelæreren, skriver og regner. Meget få havde lært en salme. - Ved anstillet prøve med læsning i fremmede bøger fandt jeg 16, som kunne modtage hver sin bog til opmuntring for dem til at gå flittigere i skole. - Ellers skulle de levere bogen tilbage!	JCJ 1946, 397 & SK 352 & BB 389

20.	Herlufmagle	Herlufmagle	Degneskole	1742	Herlufmagle-Tybjerg sogne, degn omtalt 1600-tallet. 1735 underviser degnen privat mod betaling. 4 fag skolestue i tilbygning til degnebolig 1742. Skoleholder 1812 efter degnekaldets nedlæggelse. Middeltal af børn omkring 1840: 90. – Balle 1806: Degnen Petersen, som tillige er skolelærer, holder en medhjælper kandidat Schouboe til undervisning i skolen – og en gammel bonde ved navn Lars Andersen læser for børnene i Spragelse ganske vel. - Af de på listen antegnede skolebørn savnedes 51. Mange havde været forsømmelige i deres skolegang, og en stor del havde aldrig søgt skolen. Imidlertid befandt jeg ved overhørelse efter lærebog og katekismus, at ikke få havde smuk kundskab, som de vidste at gøre rede for med god forstand og færdighed. Disse havde for det meste været flittige til at søge skole. – Der er for tiden ikkun 4 som skrive, af hvilke tillige 1 regner. - Nogle havde lært salmer, men det er ønskeligt at alle dertil anføres, på det at religions følelse må vorde opvakt fra tidlig ungdom til befæstning i gudfrygtighed. – Balle fandt 26 børn fra Herlufmagle og Spragelse, som fortjente en bogpræmie.	AP 187 & JCJ 1946, 392 & SK 350 & BB 388
	Herlufsholm	Herlufsholm	Herlufsholm Skole	< 1733 til 1773	Rektor og en lærer ved skolen fungerede som degn, men overlod læsningen for "ungdommen i byerne og i kirken" til en substitut – før 1733. Skolebygning 1742 og kun én skole i sognet på den tid! De fleste børn kom ikke i skolen. Do. 1765 "en skole for 6 byer." - Bygning på hjørnet af Herlufsholm Allé og indkørsel til skolen fra 1750. -1773 nedlægges denne og der oprettes skoler i Ll. Næstved, Ladby og Holsted. - <u>Fandtes ej i 1814.</u> – NB: ikke kostskolen.	JCJ 1938, 236 & 262
21.	Holløse	Gunderslev	Plessens skole	1726 1731	Fundats. - Lå oprindeligt i Tokkerup, men blev flyttet til Holløse da Tokkerup blev nedlagt af Gunderslevholm på samme tid (1727)? JCJ skriver at den nye skole er fra 1831. - Skelby-Gunderslev sogne - degn omtalt i 1600-tallet, boede i Gunderslev. - Middeltal af børn omkring 1840: 58. – Balle 1806: Skolelærer Folker er duelig, flittig og giver god undervisning. – Af de på listen antegnede skolebørn savnedes 5. Adskillige havde vist megen forsømmelse. Men de flittigere havde gjort smuk fremgang i forhold til deres alder såvel i lærebog som i katekismus samt også nogle i bibelsk historie. De udviste i deres svar godt begreb og gjorde rede med færdighed. Der er 16 som lære at skrive, og 7 deriblandt lære tillige at regne. Man har iligemåde lært salmer. – 26 børn kunne modtage en bog til belønning og opmuntring.	JCJ 1938, 68 & AP 188 & SCD & SK 435 & BB 386
	Holme-Olstrup				Se Olstrup	
22.	Holsted	Herlufsholm	Herlufsholm Sk.	1773	Oprettet 1773 – se Herlufsholm. Bygning omtalt 1809, 9 fag. Udvidet 1811 og 1843. Ny skole 1892. - Middeltal af børn omkring 1840: 80. – Balle 1806: Skolelærer Holsted [Johansen] er en duelig og flittig mand. Han katekiserer godt og synger smukt. – Af de på mandtallet antegnede børn savnedes 34 og 2 anmeldtes at være syge. Mange havde været meget forsømmelige. Nogle havde ikke set skolen tilforn, og adskillige forsømt den i 2 til 3 år. Imidlertid oplejede jeg under overhørelsen efter lærebog og katekismus 16 børn, som dels svarede så vel med klart begreb, i god sammenhæng og megen færdighed – at jeg med fornøjelse kunne tildele enhver af dem sin belønningsbog til opmuntring. En del havde lært salmer. Adskillige vidste også noget af den bibelske historie. Der er 5 som lære at skrive.	JCJ 1938, 267 & SK 430 & BB 341
23.	Hyllinge	Hyllinge	Plessens skole	1724	Findes stadig i 2014 i bygning fra 1909 og senere. Skolebygning fra 1830 ved Søndergade er bevaret. - Fyldigt beskrevet i <i>Skolen i Vest</i> 1999 (klassesæt på skolen og alle skoler har ét ekspl.). - Middeltal af børn omkring 1840: 70. - Balle 1806: Skolelærer Andersen er velskikket og duelig, men standser i sin virksomhed af næringssorg for en talrig børneflok. - Af de på fortegnelsen anførte børn savnedes 10. Ved overhørelse efter lærebog og katekismus udviste ikke få godt begreb og svarede med færdighed. De fleste havde lært salmer. Kun 1 skriver. Jeg prøvede dem alle derefter ved indenadslæsning i forskellige bøger og oplejede derved 20 børn, som med hensyn til deres gode eller antagelige læsning samt i forhold til deres flid kunne modtage hver sin bog til opmuntring.	AP 158 & JCJ 1938, 40 & SCD & SK 447 & BB 347
24.	Hårslev	Hårslev	Degneskole	1735	Hårslev-Ting-Jellinge sogne - Nævnt sædedegn 1610, da han førte sag ved retten for at få "korsebør Mad" (betaling for at ombære kors over marker o.l. til velsignelse af afgrøder. Katolsk levn). - Skolehus nævnes 1735 (Holstein givet), læsning mod betaling. 1740 degneskole. Vist et nyere grundmuret 10 fags hus (skolestue 3 fag), der er nævnt i SK - Middeltal af børn omkring 1840: 56. – Balle 1807: Kirkesanger og skolelærer Poulsen mangler ikke duelighed, men har ikke det fornødne liv og er vel noget for selvklog. - Af de på listen antegnede børn savnedes 8. 13 havde vist liden flid i skolegang. Men 24 havde derimod søgt skolen med upåklagelig stadighed. I lærebogen havde de flittigste gjort fremgang til 6. kapitel. Man læste ellers de 5 parter i katekismus, og nogle havde lært adskillige bibelske historier. For det meste havde også alle lært salmer. Skrivning strakte sig hos de fleste til bogstaver. Dog havde 4 begyndt på sammenskrift. 2-3 øvedes i regning af hovedet – men ellers var mængden indskrænket til at kende tal. Ved overhørelse erfarede, at man havde temmelig vel lært udenad, og at der ikke fattedes nogenlunde begreb om ordenes mening og indhold. – Ved indenadslæsning i fremmede bøger viste det sig, at god grundvold var lagt hos de flittige ved rigtig stavning, så at de læste bestemt og uden fejl. Imidlertid havde dog skødesløshed også herved indsneget sig hos adskillige, som har til følge, at god læsning snarligen fordærves. Alligevel kunne jeg dog få anledning til at opmuntre 21 børn ved foræring af en bog.	AP 147f & JCJ 1938, 145 & SK 451 & BB 439

	Kagstrup	Skelby			Først opført 1830	
25.	Karrebæk	Karrebæk	Plessenskole	1726	Degn omtalt i 1600-tallet - Bygning 1725 if. JCJ, fundats 1726. En mur fra den gl. skole er bevaret inde i et privat hus på hovedgaden (nr. 9). Ny grundmuret bygning 1830 (EP: 1828). Findes endnu på Kirkebakken 8. Middeltal af børn omkring 1840: 85. - Balle 1806: Af de på mandtallet antegnede børn savnedes 5. Ved overhørelse efter lærebog og katekismus samt i bibelsk historie og salmer oplejtede jeg 28 børn, som i betragtning af deres gode svar med skikkeligt begreb og tilbørlig færdighed kunne fortjene opmærksomhed. Tvende af disse - røbe mangel i stavning formedelst ustadig eller forsømmelig skolegang. De øvrige 26 forhvervede sig ved rigtig, og nogle især ved færdig, læsning hver sin bog til belønning. 6 til 7 børn lære at skrive. De fleste kende tal. - Skolelærer Hofman er duelig og flittig. Hans undervisning fortjener bifald. Gud styrke ham!	AP 155 & JCJ 1938, 64 & SK 426 & EP & BB 345
26.	Karrebækstorp	Karrebæk	Plessenskole	1731	Fundats. Lå i selve byen til 1807, hvor ny skole opførtes mellem Karrebækstorp og Klinteby. Middeltal af børn omkring 1840: 34 - Ny skole 1861 (findes stadig). - Balle 1806: Skolelærer Nicolaisen er i sit 72. år noget affældig, men gør dog med god vilje, hvad han formår, som ikke er meget. - Af de på mandtallet antegnede børn savnedes 11. En del børn havde lært de første 2 til 3 kapitler i lærebogen samt katekismus - 2 vidste noget om bibelsk historie. Men klart og sammenhængende begreb om mening og indhold synes at være fremmed for de fleste. 5 til 6 skrive og kende tal. De have lært salmer og synge godt. -14 børn modtog en "bog til videre opmuntring - men de øvrige fejlede for meget af mangel på tilstrækkelig øvelse i stavning."	JCJ 1938, 90 & EP & SK 427 & BB 346
27.	Krummerup	Krummerup	Holsteinborg	1804	Børn fra sognet tidligere søgt Haldagermagle, Hårslev eller Fuglebjerg Skole. Holsteinborg største lodsejer. Degnebolig indrettet til skole 1804, men lille og ny 10-fags skole bygget 1808. - Middeltal af børn omkring 1840: 54. - Balle 1806: Af de på listen antegnede børn savnedes 4 og 1 var syg. Ved overhørelse efter lærebog og katekismus befandtes de børn, der havde udvist nogenlunde flid, i forhold til deres alder at være godt oplyste, da de svarede for det meste med klart begreb og kendte sammenhæng og indhold. - Nogle havde tillige lært adskilligt af bibelsk historie og vidste salmer. Begyndelse til skrivning har fundet sted hos 13, blandt hvilke 4 skrive sammenskrift. - På trods af "liden færdighed" hos de forsømmelige "oplejtede jeg 24 børn, som i betragtning tillige af deres øvrige kundskab og med hensyn til deres flid kunne modtage enhver sin bog til videre opmuntring. - Skolens lærer, seminarist Abildgaard, underviser med forstand og anvender sin flid til nytte. Gud velsigne ham i sit vigtige arbejde!"	JCJ 1938, 276 & SK 438 & BB 352
28.	Kvislemark	Kvislemark	Holsteinborg	1741	Kvislemark-Fyrendal Sogne - Degn omtalt 1644. Skolestue 1741 i degnehuset. Holsteinborg. Ny skole 1805 på 10 fag grundmur, de 3 var skolestue. - Middeltal af børn omkring 1840: 44. - Balle 1806: På nær ét sygt barn havde alle børn fra distriktet indfundet sig, selv om fire af dem ellers aldrig havde været i skolen og flere havde forsømt en del. "Imidlertid udviste de flittigere i deres svar efter lærebog og katekismus samt bibelsk historie både smukt begreb og tilbørlig færdighed. 15 havde begyndt på skrivning, som lykkes temmelig godt for nogle iblandt dem. 1 har gjort smuk fremgang i regning. Ved indenadslæsning i forskellige bøger oplejtede jeg 12 børn - som modtog en bog til foræring. Den vel oplagte og gode lærer, seminarist Kampman [den yngre jf. Tornemark] har gjort sig fortjent til agtelse og yndest. Gud bestyrke ham!	AP 157 & JCJ 1938, 149 & ÅLJ & SK 442 & BB 349
	Kyse	Vallensved			Først 1859 til aflastning af Vallensved Skole, da 1858-loven påbød, at der højst måtte være 100 elever til én lærer. Se <i>Skolen i Vest</i>	SCD
29.	Ladby	Herlufsholm	Herlufsholm Sk.	1773	Oprettet 1773 - se Herlufsholm. Bygning 1809 i 7 fag. Ny skole 1860 (bygning findes stadig - Mtr. nr. 1). Middeltal af børn omkring 1840: 60. - Balle 1806: Skolelærer Hofters kan godt undervise og katekiserer ret vel, men synes ikke at have liv og munterhed nok. Af de på mandtallet antegnede børn savnedes 17. Skolegangen var bleven meget forsømt. Imidlertid oplejtede jeg ved overhørelse, dels efter lærebog og dels efter katekismus samt i bibelsk historie såvelsom ved indenadslæsning i forskellige bøger, 12 børn, som i betragtning af deres gode kundskaber samt gode læsning og udviste færdighed kunne belønnes, enhver med sin bog i forholdt til alder og fremgang. 3 havde begyndt at skrive. Enkelte vidste salmer. 5 faldt igennem ved mådelig boglæsning.	JCJ 1938, 270 & SK 429 & BB 342
30.	Ll. Næstved	Herlufsholm	Herlufsholm Sk.	1773	Oprettet 1773 - se Herlufsholm. Bygning omtalt 1809 med 8 fag af brændte mursten, stentag og bræddegulv i 2 værelser + baghus. Ny skole 1828 og igen ny skole 1882. - 1794-1839 skoleholder Poul Handrup, der har efterladt sine erindringer (Arkivet). - Middeltal af børn omkring 1840: 90. - Balle 1806: Af de på mandtallet antegnede børn savnedes 17. Adskillige havde kun lidet eller slet ikke søgt skolen. Ved overhørelse efter lærebog og katekismus samt bibelsk historie såvel som ved indenadslæsning i forskellige bøger, oplejtede jeg 17 børn - som kunne fortjene at modtage hver for sig sin belønningsbog. 13 børn havde lært at skrive, og 5 til 6 deriblandt skrive ret vel. Også vidste adskillige god besked om geografi på landkort og regnede skikkeligen i hovedet [sjældent børn havde lært så meget]. Skolelærer, seminarist Handrup har gode kundskaber og er en duelig og virksom mand, vel oplagt og nidkær for sit fag. Guds velsignelse ledsage ham!	JCJ 1938, 263 & SK 429 & BB 342

31.	Menstrup	Marvede	Plessensk skole	1729	<p>Degn omtalt i 1600-tallet. - Plessensk fundats. Ny skole 1848 (findes stadig). Pogeskole 1890 oprettet af Bylauget. Nærmere beskrevet i <i>Skolen i Vest</i>. - Middeltal af børn omkring 1840 er ikke nævnt (SK). - Balle 1806: Skolelærer Nielsen er en gammel mand, men alligevel ikke uskikket. Gud styrke ham! Han katekiserer nogenlunde rigtigt. Hans søn hjælper ham ved undervisningen. - Af de på fortegnelsen anførte børn savnedes 6. Ved overhørelse i lærebog og katekismus befandtes nogle at have forglemt deres forrige kundskab. Men de, der havde bevaret samme i deres hukommelse, viste tillige at gøre rede med skikkeligt begreb og havde rigtig indsigt i ordenes mening. - Efter overhøring af alle børn i "indenadslæsning" i fremmede bøger var der 14 børn, "som kunne modtage hver sin bog til opmuntring. De fleste havde lært salmer. Tre lære at skrive."</p>	AP 158 & SCD & SK 446 & BB 347
32.	Næsby	Næsby	Degne-skole	1735	<p>Næsby-Tyvelse sogne - degn omtalt i 1600-tallet. Degnebolig udvidet med 4 fag til skole i 1735. Alm. skole fra 1816. Middeltal af børn omkring 1840: 100. - Balle 1806: Skolelærer, degnen Sr. Petersen, kan godt undervise, men har uden tvivl i senere tid ikke været så flittig som tilforn. Af de på listen antegnede børn var 30 udeblevne. Mængden havde været uflittig, og mange havde slet ikke søgt skole. Ved overhørelse efter lærebog og katekismus befandtes adskillige at have god kundskab, som de vidste at gøre rede for med indsigt og eftertanke. - Også havde nogle lært salmer, som dog for fremtiden bør gøres almindeligere. Men i boglæsning viste sig megen mangel, især hos de forsømmelige. - Imidlertid oplede jeg ved anstillet prøve i fremmede bøger 17 børn, som læste ret godt - enhver af disse fik en bog.</p>	AP 187 & JCJ 1946, 373 & SK 361 & BB 384
33.	Næstelsø	Næstelsø	Degne-skole	1741	<p>Degn omtalt i 1600-tallet - 1722-25 var der påbegyndt en skole i Næstelsø, som måtte opgives igen. 1732 nævnt "læsning i byerne" - Degneboligen forlænget med 5 fag til skole, senere separat skolestue. Middeltal af børn omkring 1840: 96. - Balle 1805: "Degnen Bech, som er skolelærer, kan vel undervise, men synes ikke at have megen lyst. De børn, der ikke have forsømt al skolegang, men udvist nogen flid, svarede efter lærebog og katekismus til fornøjelse med temmelig godt begreb, og læste ligeledes antageligen i hvad bog, der blev forelagt." - "To havde også begyndt på den bibelske historie, og 4 lære at skrive. Man havde også lært salmer. Men flittig skolegang bør ideligen pådrives. - 18 bøger uddelte."</p>	AP 182 & JCJ 1950, 181 & SK 345 & BB 271
34.	Olstrup	Holme-Olstrup	Legat-skole	1722	<p>Rønnebæk-Olstrup sogne - degn omtalt i 1600-tallet. - Holmegaard Gods byggede et 6-fags skolehus med tegltag og vedligeholdet det - samt betalte lærerens løn. Han skulle undervise 12 drengebørn fra godset, som de selv udvalgte. - Ny skolestue 1814. Middeltal af børn omkring 1840: 70. - Balle 1805: "Lærer Petersen underviser med flid, katekiserer ret godt, holder god orden og synger ganske vel. - Gud velsigne ham." - "Mange børn har gjort skøn fremgang efter deres forskellige alder i lærebogen, og vidste at gøre rede for, hvad de havde lært deraf såvelsom af katekismus." Mange børn havde "Rosværdige færdigheder." Også en del havde læst bibelsk historie. - I boglæsning udmærkede de flittige sig ved bestemthed og nøjagtighed. - Ni børn over sig i skrivning, og der er endda ét barn som kan regne! - "De have lært mange salmer og kunne synge temmelig godt."</p>	AP 183 & JCJ 1950, 190 & SK 344 & BB 270
35.	Pederstrup	Mogenstrup	Sogn og Grevensvænge	1745	<p>Der havde tidligere været (før 1735) været en skole i kirkeladen ved Mogenstrup Kirke. Gammel og brøstfældig bygning i 1842 og skolestuen er mørk og trist. - Middeltal af børn omkring 1840: 58. - Balle 1805: Skoleholder Birkedal underviser med flid og katekiserer ret godt. De børn, som havde udvist flid ved skolegang, svarede efter lærebog og katekismus med godt begreb. Nogle havde begyndt på bibelsk historie. Eller skrive. Et par regne. Man havde lært salmer. Med boglæsning var jeg fornøjet, da man læste bestemt og nøjagtigt i bøger, man ikke havde set tilforn. Men skolegang bliver dog endnu for meget forsømt. 27 bøger uddelte.</p>	JCJ 1950, 182 & SK 346 & BB 271
36.	Rejnstrup	Gunderslev	Plessensk skole	1726	<p>Fundats - Skelby-Gunderslev sogne - degn omtalt i 1600-tallet, boede i Gunderslev Ny skole 1834 - bliver snart forsynet med bræddegulv, da inventar og undervisningstavler rådner op. - Middeltal af børn omkring 1840: 60. - Balle 1806: Kun ét barn savnedes. - 10 børn vidste at svare af lærebogen med godt begreb og gjorde rede til fornøjelse. - Der er 2 som skrive. Man havde iligemåde lært salmer. Nogle få havde været forsømmelige. Ellers læste de fleste ret godt i bog. Ved at prøve dem i fremmede bøger oplede jeg 21, som fortjente dels at belønnes og dels at opmuntres ved foræring af en bog til hver især. - Skolens nye lærer sr. Bremer har allerede vist, at han både har evne og lyst til at fortsætte den afgangne ærværdige olding, salig [afdød] Rolands forstandige og trofaste undervisning. Gud styrke ham.</p>	AP 188 & SCD & SK 436 & BB 384
37.	Ring	Hammer	Bønderne selv	Senest 1748	<p>Nyt skolehus o 1800, bekostet af Ryberg fra Køng m.m. 15 fag, men "mådeligt" indrettet. Middeltal af børn omkring 1840: 35. - Balle 1805: "Ikkun få børn havde gjort god fremgang i lærebogen, men disse vidste dog at svare med rigtigt begreb og nogenlunde færdighed. Katekismus var også lært med eftertanke. I den bibelske historie havde adskillige lært et eller andet. Tre skrive og én regner. Man havde lært salmer. De flittige læste til fornøjelse i bøger, som ellers var dem fremmede. - "Jeg ønsker skolens duelige og oplagte lærer Bolandt ufortrøden tålmodighed i sit møjfulde kald til mangefold held og velsignelse! 17 bøger uddelte."</p>	JCJ 1950, 169 & SK 332 & BB 272

38.	Rislev	Rislev	Degne-skole	1742	Fensmark-Rislev sogne. Degn omtalt i 1474 – boede i Rislev. Skole i 4-fags tilbygning til degneboligen. 1828 udvidedes skolestuen. Middeltal af børn omkring 1840: 60. – Balle 1806: Den nye degn og skolelærer Sr. Brehmer har nylig tiltrådt sit embede. Jeg ønsker ham al guddommelig velsignelse. - Af de på listen antegnede skolebørn savnedes ingen [sjældent]. Adskillige havde gjort nogenlunde fremgang, mere eller mindre i lærebogen og vidste at svare med skikkeligt begreb. Ligeledes blev der svaret af katekismus med eftertanke. Også havde en del lært noget af bibelsk historie tilligemed flere salmer. 6 have lagt vind på skrivning. I boglæsning viste sig mangel hos de forsømmelige. – Ved anstillet prøve i fremmede bøger forefandt jeg 23 børn, som kunne belønnes eller opmuntres, hver med en bog til foræring.	AP 185 & JCJ 1946, 390 & SK 349 & BB 386
39.	Rønne-bæk	Rønne-bæk	Degne-skole	1742	Rønnebæk-Olstrup sogne - degn omtalt i 1600-tallet. - Indrettet i 5 fag hus med "tømmer, ler og langhalm." - Middeltal af børn omkring 1840: 100. – Balle 1805: "Mange børn havde forglemt, hvad de vidste af lærebogen, og røbede derved både forsømmelse og mangel af eftertanke. Nogle få havde bevaret deres kundskab og gjorde rede derfor til fornøjelse. De mindste, som flittig søge skolen, svarede bedst efter alder og læste temmelig vel i bog. 6-7 lægge vind på skrivning. Man havde også lært salmer. Men skolegangs forsømmelse har haft for meget overhånd." 10 bøger blev udelte. – Ingen lærer nævnt, og den gamle var vist flyttet.	AP 183 & JCJ 1950, 188 & SK 343 & BB 270
40.	Saltø By	Vallens-ved	Plessenskole	1729	Fundats. Udvidet 1836. Ny skolebygning 1907. Nærmere beskrevet i <i>Skolen i Vest</i> . - Middeltal af børn omkring 1840: 50. – Balle 1806: Af de på mandtallet antegnede børn savnedes 10. Børnene undervises i lærebog, katekismus og bibelsk historie, lære at skrive, læse skrift, kende tal og lære salmer. Ved overhørelsen udmærkede jeg 13 drenge og 9 piger, som med hensyn til deres forstandige og færdige svar, samt i betragtning af deres gode læsning i forskellige bøger, agtedes værdige til at modtage hver for sig sin belønningsbog. – Der er 5 som skrive og 1 læser skrift. 10 vide mere eller mindre af bibelsk historie. 9 have lært salmer. - Skolelærer Birch en duelig, flittig og brav mand, som fortjener al opmuntring. Gud velsigne ham!	SCD & SK 433 & BB 343
41.	Sandby	Sandby	Degne-skole	1742	Sandby-Vrangstrup sogne - degn omtalt i 1600-tallet. Skolestue i tilbygning til degneboligen. Ny skole ca. 1770 og ca. 1830. Middeltal af børn omkring 1840: ?? – Balle 1806: Degnen Sr. Madsen, som tillige er skolelærer, synes ikke i senere tid at have anvendt så megen flid dom forhen. – Af de på listen antegnede børn var 36 udeblevne. Ibland de tilstedeværende fandtes adskillige, som havde gjort god fremgang i lærebog og katekismus og svarede med godt begreb samt udviste færdighed. En del havde forsømt skolegangen i flere år. Ikkun 2 lære at skrive. Ingen regner. Bibelsk historie var heller ikke blevet lært. Nogle få kunne gøre rede for salmer. – Under læsningen i fremmede bøger oplejede jeg 15 børn fra Sandby Skole, 6 fra Vinderup Biskole og 1 fra Tyvelse Skole, som agtedes værdige til at modtage hver sin bog, nogle til belønning og andre til opmuntring.	AP 188 & JCJ 1946, 368 & SK 363 & BB 381
42.	Sjolte	Snesere	Sogn / præst	1813	1745 nævnes en skoleholder, der læste med børnene i flere byer i sognet. 10 fag mur- og bindingsværk. Middeltal af børn omkring 1840: 88. – Ej med hos Balle.	JCJ 1950, 110 & SK 319
43.	Skafterup	Fyrendal	Holstein-borg	1738	Kvislemark-Fyrendal Sogn. Skolehus omtalt 1740, men skoleholder nævnt 1720. Under Holsteinborg 1/1 1741. Ny grundmuret skole 1805 på 11 fag på grænsen mellem Skafterup og Bisserup, da denne by hørte til sognet dengang. - Middeltal af børn omkring 1840: 50-60. - Balle 1806: Skolelærer seminarist Petersen har duelighed og er flittig. Gud styrke og velsigne ham! - Af de på fortegnelsen anførte børn savnedes 10. Nogle havde ikke søgt denne skole. Ved overhørelse efter lærebog og katekismus befandtes de flittige at have bevaret i god erindring, hvad der er blevet gennemgået for dem. – Men en del havde ved egen forsømmelse tabt meget af deres forrige kundskab. – Omtrent 16 børn lagde vind på skrivning – og 14 have begyndt med regning, både på tavle og ud af hovedet. Også have nogle gjort sig bekendt med fædrelandets geografi. - Der blev uddelt 20 bogpræmier.	JCJ 1938, 193 & ÅLJ & SK 445 & BB 349
44.	Skelby	Skelby	Plessenskole	1726	Fundats – Skelby-Gunderslev sogne - degn omtalt i 1600-tallet. Skolen udvidet 1830 – 10 fag - Middeltal af børn omkring 1840: 57. – Balle 1806: Den ældgamle skolelærer Reinath virker endnu i sit 87. år med ungdoms kraft. – Af de på listen antegnede børn var 1 udeblevet og 1 var syg [meget lavt tal]. Ved overhørelse efter lærebog svarede 10 børn med godt begreb og viste færdighed. Tillige med dem gjorde også 4 andre børn god rede for katekismus. Adskillige havde også lært noget bibelsk historie. Men ikkun 1 skriver. En del havde lært salmer. Boglæsning var i almindelighed ret god. Ved anstillet prøve i fremmede bøger oplejede jeg 21 børn, som dels kunne belønnes og dels opmuntres ved foræring af en bog til hver.	AP 188 & SCD & JCJ 1946, 359 & SK 357 & BB 384

45.	Snesere	Snesere	Rytter-skole	1724	<p>Solid grundmuret skole på 10 fag. Skoleholder nævnt 1725 – skolen fungerede helt til 1857. Middeltal af børn omkring 1840: 84.</p> <p>– Balle 1806: Lærer Aagaard er en ”duelig, virksom og forstandig mand, som underviser på bedste måde.” Desværre lod en del forældre deres børn blive hjemme. Der savnedes 37 af distriktets børn. ”Adskillige, som ikke havde søgt skolen, røbede sig selv ved deres mådelige boglæsning i særdeleshed. Men de flittige udmærkede sig til hobe ved færdighed og forstand i deres svar såvel efter lærebog som katekismus. Og mange af dem læste skønt i hvilken bog, der blev dem forelagt. De havde ligeledes lært salmer. 4 drenge havde begyndt at skrive. Det var mig til stor fornøjelse, at jeg kunne uddele ikke mindre end 34 bøger iblandt de flittige børn.”</p>	AP 194 & JCJ 1950, 108 & SK 318 & BB 297
46.	Sneslev	Førslev	Universitetet (største jordejer)	1741	<p>Universitetet ejede næsten byen totalt, så det blev deres opgave at etablere skolehus, 10 fag bindingsværk, de 3 skolestue. Ny skole i 1847. Middeltal af børn omkring 1840: 49.</p> <p>– Balle 1806: Skolelærer Kastrup er en vel øvet, meget duelig og ferm lærer. Af de på listen antegnede børn savnedes 6. Nogle havde ikke tilforn været her i skole, og andre havde udvist forsømmelse i 3 til 4 år. Men de flittige udviste i deres svar efter lærebog og katekismus skønt begreb og klar indsigt forenet med lyst og livlighed. – Der er 4 som skriver, blandt hvilke 1 især regner godt. Man havde lært mange salmer. – 20 børn befandtes at være så fortrinligen øvede såvel i renlæsning som i rigtig stavning, at jeg med fornøjelse kunne tildele enhver sin bog til belønning.”</p>	JCJ 1938, 241 & SK 441 & BB 351
47.	Spjellerup	Marvede	Holsteinsk skole	1732	<p>Indrettet i et lille gadehus. Bygget ny skole i 1819 og den fungerede i 120 år. Siden alderdomshjem, nu boliger. – Poges skole 1889 ved gadekæret. Den findes også stadig. Se nærmere i <i>Skolen i Vest</i>. – Middeltal af børn omkring 1840 er ikke nævnt i SK.</p> <p>– Balle 1806: Skolelærer Hansen er i sit 80. år såre affældig og kan ej udrette det mindste selv, men behøver medhjælp. – Af de på fortegnelsen anførte børn savnedes 3. Ved overhørelse i lærebog og katekismus befandtes vel en del børn at have lært godt uden ad, men til at fatte mening og indhold var dem ikke givet vejledning. – Jeg prøvede dem alle ved indenadslæsning i forskellige bøger og oplejede herved 15 børn, som fik en bog til foræring. – Ingen lærte at skrive, men alle havde lært salmer.</p>	JCJ 1938, 201 & SCD & SK 446 & BB 347
48.	Spragelse		Biskole		Under Se Herlufmagle Sogn – se Herlufmagle Skole	
	Tokkerup				Under Gunderslev Sogn – se Holløse Skole	
49.	Ting-Jellinge	Ting-Jellinge	Gårdmænd	1772	<p>Hårslev-Ting-Jellinge sogne. Trods præst og gårdmænds anstrengelser siden 1721 for at få oprettet skole pga. lang og besværlig skolevej til Hårslev for børn – så lykkedes det først i 1772. Ny skole 1824, opført i ”stampeværk” (massive lervægge). – Middeltal af børn omkring 1840: 35.</p> <p>– Balle 1807: Den gamle vanføre skolelærer Sebastian Prom er mestendels døv og kan lidt se! – Sognefogeden lovede at han ville få en medhjælper. – Af de på listen antegnede børn savnedes kun 1. Adskillige af de tilstedeværende havde læst de første 5-6 kapitler i lærebog foruden de 5 parter i katekismus. – De fleste svarede godt udenad og havde ikke glemt, hvad der var lært. Men til at fatte begreb om mening og indhold var aldeles ingen vejledning givet dem. De læste op uden at forstå, og det var ikke let at få dem opvakte til tæksomhed, fordi de ikke var vant til andet end blot at remse. Salmer havde de lært. 6 lagde vind på skrivning, men til liden fremgang. Ingen regnede. Nogle kendte tal, men vidste ikke at lægge dem sammen. Ved indenadslæsning i fremmede bøger viste sig megen usikkerhed og skødesløshed formedelst mangel af rigtig stavning og tilbørlig øvelse. Dog oplejede jeg 8 børn, som kunne agtes værdige til at opmuntres hver for sig ved foræring af en bog.</p>	JCJ 1950, 253 & SK 452 & BB 438
50.	Toksværd	Toksværd	Degne-skole	1742	<p>Degn omtalt i 1600-tallet - Det lille degnehus tilbyggedes med 5 fag ”af ler og langhalm.” Der var 87 børn i 1824. – Balle 1805: Degnen der var døv, havde en vikar, som lærte - Børnene nogenlunde at læse i bog, men forstår ikke meget af katekiseren. – En del af børnene havde gjort skikkelig fremgang i lærebogen og vidste at svare med nogenledes godt begreb, såvelsom af katekismus. Også befandtes boglæsningen hos de flittige at være for det meste antageligen. Dog bør stavning og læsning i forskellige bøger ideligen øves. – Seks lærte at skrive (ingen regning). Man havde også lært salmer. 17 bøger uddelte, hvoraf 2 til privatister uden for skolen.</p>	AP 184 & JCJ 1950, 185 & BB 269

51.	Torne-mark	Fyrendal	Holstein-borg	1740	<p>Degn i Vindinge Sogn omtalt 1510 – Vindinge er et ældre navn for Fyrendal. Skolehuset fandtes 1740 og var ikke nyopført (var holdt vedlige af byen) – under Holsteinborg 1741. Ny skole 1816 på 13 fag, der blev kaldt Frederiksminde. - Middeltal af børn omkring 1840: 70-80.</p> <p>– Balle 1806: Af de på fortegnelsen anførte børn savnedes 8. Adskillige havde enten ikke søgt skolen eller vist megen forsømmelse. Ved at prøve børnenes fremgang i lærebog og katekismus befandt jeg, at de flittige kunne gøre rede, efter deres alder, med god forstand og megen færdighed. Man havde også lært salmer. 10 til 11 anførtes til skrivning. Ved indenadslæsning med alle børnene i forskellige bøger oplejede jeg 27, som kunne fortjene at opmuntres, hver for sig med foræring af en bog. – Den brave og duelige skolelærer Kampman den ældre [jf. Kvislemark] vedbliver at gøre sig værdig til bifald og taksigelse. Gud velsigne ham!</p>	JCJ 1938, 198 & ÅLJ SK 443 & BB 348
52.	Trælløse	Skelby	Løbe-skole	1742	<p>Efter forordning af 1739. Degnen i Skelby var "løbeskoleholder" og skolen blev holdt i en bondestue på 4 fag. Udpræget modvilje mod ordningen, men i flere omgange fastboende skoleholdere. 1827 var skolestuen ved at falde sammen. 1830 flyttedes skolen til Kagstrup.</p> <p>– Balle 1806: Af de på listen antegnede børn var 1 borte. Skolegang var blevet meget forsømt. Imidlertid vidste dog 3-4 børn at svare ret vel efter lærebogens 3 første kapitler, ikke uden forstand, og flere gjorde skikkelig rede for katekismus. Men ingen skriver. Nogle havde lært salmer. Ved læsning i fremmede bøger oplejede jeg 13 børn, som kunne opmuntres hver for sig ved foræring af en bog. – Jeg ønsker skolens lærer Stramboe større held til at skolegangs lyst formeredes.</p>	JCJ 1946, 363 & BB 385
53.	Tybjerg	Tybjerg	Tybjerg-gaard	< 1724	<p>Herlufmagle-Tybjerg sogne (Tybjerg ej i AP). Skolebygning sammen med tinghuset, 7 fag med tegltag, funderet af godsejer 1724, men birkeskriveren havde tilsyneladende holdt undervisning i mange år. 1784 nævnes, at der var spindeskole om eftermiddagen. Middeltal af børn omkring 1840: 64.</p> <p>- Balle 1806: Skoleholder Müller er en simpel, men tro og flittig mand, som underviser ganske vel. - Af de på listen antegnede skolebørn savnedes 40 [!]. Den største del havde kun sjældent eller aldrig søgt skolen. Imidlertid viste de flittigere at svare temmelig vel dels efter de første kapitler i lærebogen og dels efter katekismus med skikkelig begreb. Der er 6 som lære at skrive. Enkelte havde lært salmer, hvilket alle herefter bør lægge vind på. – Ved at prøve læsning i fremmede bøger oplejede jeg 23 børn, som kunne fortjene dels at belønnes og dels at opmuntres ved foræring af en bog.</p>	JCJ 1946, 396, 402 & SK 353 & BB 389
54.	Tybjerg-lille	Tybjerg	Løbe-skole	1742	<p>Skolehusets størrelse nævnes ikke, men nok samme bygning som i 1839-beskrivelse var ekstremt lavloftet, havde en køkkendørshøjde på under 1,5 m, og hvor vandet trak ind gennem lervæggene om vinteren, så vuggen stod i vand! Ny 8-fags skole 1841. Middeltal af børn omkring 1840: 35.</p> <p>– Balle 1806: Af de på listen antegnede skolebørn savnedes ikkun 3. De forsømmelige røbe sig selv ved mådelig boglæsning. De flittige havde gjort antagelig fremgang dels i lærebog og dels i katekismus – og havde tillige under den nye skolelærer vundet færdig øvelse i rigtig stavning, så at deres boglæsning kunne være til fornøjelse. Der er 4 som skrive. Enkelte have lært salmer, hvilket alle i tiden bør lære. – 20 børn erhvervede sig en bogpræmie. - Skolens lærer Morten Christensen virker med flid og nytte til megen forbedring. Gud velsigne ham i sit arbejde.</p>	JCJ 1946, 404 & SK 354 & BB 389
55.	Tystrup	Tystrup	Rytter-skole	1721 / 1724	<p>Tystrup-Haldagerlille Sogn – degn omtalt i 1600-tallet</p> <p>Fundats 1721 – grundmuret bygning 1724?, senere udvidet. - Middeltal af børn omkring 1840: 60.</p> <p>– Balle 1806: Skolelærer Baggeseu ældes og lider af hypokondri men han er dog flittig og virker til nytte efter evne under sognepræstens vejledning. Af de på listen antegnede børn savnedes 6, og 1 var syg. Skolegangen var hos en del ustadig og ringe. Nogle havde forsømt i flere år. Man havde imidlertid lært de første kapitler af lærebogen såvelsom katekismus temmelig vel uden ad og kunne modtage vejledning til skikkelig begreb. Der er 2 til 3 som skrive, og lige så mange læse skrift og kende tal. Ved indenadslæsning i forskellige bøger med samtlige børn oplejede jeg 27 – som "agtedes værdige i hensyn på udvist flittighed til at opmuntres hver for sig ved foræring af en bog.</p>	AP 159 & JCJ 1938 & SK 436 & BB 354

56.	Tyvelse	Tyvelse	Degne-skole	1741	7 fag skolebygning, genopført efter brand 1753. Næsby-Tyvelse sogne - degn omtalt i 1600-tallet. I 1816 kom der en almindelig skole. 9 fag. Middeltal af børn omkring 1840: 60. – Balle 1806: Skolelærer Wøldike er flittig og velskikket, men kan ikke udrette sort formedelst skolegangs forsømmelse. Af de på listen antegnede børn var 26 udeblevne. Skolegang havde for det meste været meget forsømmelig, og en del havde enten i flere år eller aldrig været i skole. Ved overhørelse efter lærebog og katekismus befandt jeg hos dem der udviste nogenlunde flid, god kundskab, smukt begreb og behørig eftertanke. – Der er nu ingen, som skriver eller regner. De fleste havde ikke lært salmer eller glemt dem igen. – Med stor møje [og] under lang tidsspilde prøvede jeg barn for barn i boglæsning til overbevisning for forældrene, som vare til stede, at det ikke er den værdig skolelæres, men deres egen ligeegyldighed med hensyn til børnenes forsømmelse, hvorpå vankundigheden består. – Der blev uddelt 17 bogpræmier – i betragtning af god læsning og udvist flid.	AP 187 & JCJ 1946, 36 & SK 362 & BB 383
57.	Vallens-ved	Vallens-ved	Plessens skole	1724	Fundats 1724 – Findes stadig som kommunalt mini-skolemuseum. - Degn omtalt i 1600-tallet. Centralskolebygningen (nedlagt) mellem Vallensved og Kyse findes fortsat, ligesom den gamle skole fra 1842. 1724-skolen var fattighus fra 1817, efter at skolegangen i 1813 var flyttet til den gl. degnebolig. - Fyldigt beskrevet i <i>Skolen i Vest</i> 1999 - Middeltal af børn omkring 1840 ej nævnt (SK). - Balle 1806: Af de på mandtallet antegnede børn savnedes 4. Desuden havde degnen undervist 4 drenge og 5 piger. En del havde udvist megen forsømmelse. Ved overhørelse efter lærebog og katekismus samt i bibelsk historie befandtes 9 børn at have forglemt næsten alt, hvad de før vidste. Derimod kunne jeg antegne 15 drenge og 11 piger til at modtage hver sin belønningsbog. 2 drenge og 6 piger faldt igennem ved mådelig boglæsning. 9 drenge skrive eller have for en del begyndt derpå. Alle drenge og piger have lært salmer. – Skolelærer Aarsløw har duelighed og fattes ej iver eller flid. – Fik alligevel en advarsel, fordi han brugte tid på ”fremmed handel eller syssel.”	AP 159 & JCJ 1938, 43 & SCD & SK 433 & BB 343
58.	Vejlø	Vejlø	Legat-skole	1653	Fundats først 1657 – 1742 nævnes 10 fag skolebygning – 1816 faldt en del af huset sammen pga. ælde. Ny skole opføres. - Middeltal af børn omkring 1840: 100. - Balle 1805: Degnen, seminarist Wissing, synes ikke at anstrenge sig for ungdommens oplysning, men behandler alt med kulde og ligeegyldighed. – Skolegang var blevet meget forsømt. Ikke få savnedes. Nogle af de forsømmelige vidste vel at svare af lærebog og katekismus, men uden synderlig eftertanke, og da de havde været borte i år og dag eller derover, kunne jeg ikke belønne dem. Ikkun 10 børn, som havde været flittigere, svarede således af lærebog og katekismus, at mening og indhold erkendtes ikke at være dem utydelig, så at jeg i betragtning tillige af deres antagelige boglæsning i forskellige bøger kunne belønne dem. Syv små, som læste inden i, fik passende bøger til opmuntring.	JCJ 1950, 157 & SK 347 & BB 277
59.	Vester Egesborg	V. Egesborg	Rytter-skole	1722	Vejlø-V. Egesborg sogne – degn omtalt i 1600-tallet. - Første skoleholder det år - Middeltal af børn omkring 1840: 50. - Balle 1805: ”Lærer stud. Oberhausen er blevet uflittig, katekiserer nu helt mådeligen og fik derfor behørig påmindelse ... han er bleven lunken og ligegyldig.”. - ”Adskillige børn havde vel ikke glemt, hvad de vidste af lærebog og katekismus, men da de over år og dag ikke have søgt skolen, eller nogle af dem i det højeste kun få dage, kunne jeg ikke belønne dem.	AP 185 & JCJ 1950, 164 & SK 347 & BB 277
	Vrangstrup				Se Sandby - Sandby-Vrangstrup sogne - degn omtalt i 1600-tallet. ”Ekstraskole” i 1824, autoriseret skole i 1858. – Ej i 1814 som eneste sogn (meget lille).	AP 188 & JCJ 1946, 373
	Vridsløse				Herlufsholm Sogn. Legatskole oprettet af baron Frederik Trolle 1669; legat i Herlufsholm, nedlagt 1762 til fordel for skolen ved Herlufsholm. – Ej i 1814	JCJ 1938, 17

Skolernes antal og antallet af børn i hver skole skal ses i sammenhæng med befolkningstallet i det egentlige Danmark i 1814, som kun har været på ca. 1 mio.

År 1850 var det steget til ca. 1,4 mio. – år 1900 ca. 2½ mio. og 5,6 mio. i dag.

I sidste halvdel af 1800-tallet blev der oprettet nogle privatskoler, som derfor intet havde med 1814 at gøre. Fx i Karrebæksmunde 1855, Haldagergårde 1861 og Førslev Privatskole omkring 1870 – se JCJ 1938, 315ff

	Næstved By	Næstved By Først samlet 1796 delt i skoler for Skt. Peder og Skt. Mortens sogne	2 større byskoler i 1814 Før 1814 nævnes også små puge-skoler	<1624 1732 / 1796 / 1814	<p>If. RN var der en dansk skole senest i 1624, nok mest for borgerskabet, da det var muligt at blive undervist i tysk og bogholderi (nævnt 1677) mod betaling. Der blev betalt skolepenge lige til 1814. Mange børn fik ingen undervisning. 1688 kommunal skolebygning på Købmagergade.</p> <p>JCJ: Spredt undervisning, men især efter forordning af 1708 mere organiseret, da bystyret var pligtig til at betale for fattige børns undervisning i læsning og kristendomskundskab. – 1732 "Næstved Byskole." Samtidig var der en privat "pugeskole," som mange forældre foretrak.</p> <p>1739 blev latinskolen nedlagt til fordel for den danske skole, som flyttede hertil i 1743, dvs. dér, hvor Kirkepladsens Skole blev bygget i 1881. – Stueetagen blev indrettet til 2 skolestuer til henholdsvis drenge og piger. Der var gitterværk mellem drenge og piger. Skolen havde to lærere.</p> <p>1793 vedtaget at oprettet skoler i hvert af de to sogne, effektivt fra 1796.</p> <p>Ved skoleloven 1814 blev skolerne tilsammen kaldt Kommuneskolen eller Friskolen. Undervisning nu gratis, så skoleskat blev indført.</p> <p>Der var to klasser i hver skole og undervisning hver anden dag. Der undervistes i Religion, dansk, skrivning og regning. Dertil havde drengene tegning og pigerne håndgerning. Gymnastik fra 1829 (for drenge).</p> <p>Det er uoverskueligt at få overblik over, hvad der har været af ganske små skoler. Fx var der i 1853 fem små pigeskoler og en drengeskole udover kommuneskolerne.</p> <p>Balle 1806 nedskrev efter visitats i Skt. Peders Kirke: Der er kun én købstad i landet foruden denne, hvor ligegyldighed for religion og gudsdyrkelse viser sig så kendelig! (Helsingør).</p>	JCJ 1946, 347ff & RN 179ff
60	Næstved Skt. Peders Skole	Næstved Skt. Peders Sogn med Grimstrup	Kommunal	1796	<p>Forhistorien: se ovenfor. – Balle 1806: Lærer og kordegn, seminarist Plow har duellighed og mangler ej heller flid. Af de på listen antegnede børn savnedes 13. Nogle havde været forsømmelige. De flittigere udviste ved overhørelse efter lærebog og katekismus, at kristelig kundskab var blevet dem indlysende i deres forstand og derfor bevarede i god erindring. De svarede med indsigt og færdighed. De fleste lægge vind på skrivning [vs. på landet]. Omtrent en halv snes går frem i regning. Enkelte vidste kun mere end én salme. Også er givet dem vejledning til nyttig kundskab om geografi efter landkort. Ved anstillet prøve i boglæsning efter fremmede bøger sporedes mangel hos adskillige af øvelse i stavning, men 32 børn læste dog så vel, at jeg kunne forære hvert barn sin bog i forhold til alder og øvrige fremgang. – Om læreren: Gud styrke og velsigne ham!</p> <p>Det var en noget mere positiv bedømmelse end fra besøget i år 1800, hvor der ikke havde været megen undervisning i den kolde tid, da forældrene ikke ville skaffe et læs brænde til skolen, som de ellers var forpligtet til. – Og "Hoben var slet og læste slet i bog. Jeg uddelte 26 bøger, mest til de private" (privat undervisning af de mere velstillede forældres børn). Samme lærer Plow fik dengang denne bedømmelse: "Om han ikke viser retskaffen flid eller ikke bruger ret metode, lader jeg stå hen. Men frugterne er mådelige."</p>	BB 391
61	Næstved Skt. Mortens Skole	Næstved Skt. Mortens Sogn med Åderup	Kommunal	1796	<p>Forhistorien: se ovenfor. – Balle 1806: Af 76 børn savnedes ikkun 5. Skrivning er her almindelig, og i regning have mange gjort rosværdig fremgang. Ikke få er velkendte med Europas geografi. Dem gives tillige god vejledning til ortografi [retskrivning]. Ved overhørelse efter lærebog og katekismus fandt jeg mig såre fornøjet med deres forstandig og sammenhængende kundskab, som af de fleste blev lagt for dagen i velbetænkte og færdige svar, alt efter deres forskellige alder og fremgang. I den bibelske historie var også en del bevandret. Man havde ligeledes for det meste lært salmer. Ved anstillet prøve med læsning i fremmede bøger forefandt jeg 60 børn, som kunne fortjene de fleste at belønnes og nogle at opmuntres ved foræring af 1 bog til hver især. – Skolens duelige lærer Hr. Stribolt udmærker sig ved heldig og trofast undervisning til ualmindeligt gavn for talrig ungdom. Gud belønne ham!</p> <p>(Belønning til 60 af 76 børn er langt det bedste resultat af de 62 skoler).</p> <p>Ved besøget i år 1800 var det en lærervikar, Blom, der stod for undervisningen. Det klarede har tilsyneladende godt og "fortjener at anbefales." Her blev der uddelt 38 bøger.</p>	BB 391

Skoler 1814 ordnet efter sogne - alfabetisk

Næstved Kommune inden for kommunegrænserne 2007 - 38 landsogne + 2 købstadsogne - Mht. beskrivelser og litteratur/kilder - se ovf. (scd 14).

	Sogn	Lokalitet	Skoletype	Oprettet
1.	Aversi	Aversi	Sogn + Gisselfeld	1742
2.	Bavelse	Bavelse	Bønder + Gods	< 1809
3.	Everdrup	Engelstrup Everdrup	Bækkeskov Degneskole	1741 1742
4.	Fensmark	Fensmark	Sognet?	1742
5.	Fodby	Bistrup Fodby	Plessensk skole Plessensk skole	1731 1724
6.	Fuglebjerg	Fuglebjerg	Plessensk skole	1724
7.	Fyrendal	Skafterup Tornemark	Holsteinborg Holsteinborg	1738 1740
8.	Førslev	Arløse Førslev Sneslev	Plessensk skole Plessensk skole Universitetet	1730 1724 1741
9.	Glumsø	Glumsø	Degneskole	1744
10.	Gunderslev	Holløse Rejnstrup	Plessensk skole Plessensk skole	1726 1726
11.	Haldagerlille	Haldagerlille	Rytterskole Plessensk skole	1721-25 1731
12.	Hammer	Fårup Hammer Ring	Bønderne selv Rytterskole Bønderne selv	1813 1722 ≤ 1748
13.	Herlufmagle	Gelsted Herlufllille Herlufmagle	Bønderne selv Løbeskole Degneskole	< 1800 1742 1742
14.	Herlufsholm	Holsted Ladby Ll. Næstved	Herlufsholm Sk. Herlufsholm Sk. Herlufsholm Sk.	1773 1773 1773
15.	Holme-Olstrup	Olstrup	Legatskole	1722
16.	Hyllinge	Hyllinge	Plessensk skole	1724
17.	Hårslev	Hårslev	Degneskole	1735

18.	Karrebæk	Enø Karrebæk Karrebækstorp	Løbeskole Gaunø Plessensk skole Plessensk skole	1742 1726 1731
19.	Krummerup	Haldagermagle Krummerup	Rytterskole Holsteinborg	1721-23 1804
20.	Kvislemark	Kvislemark	Holsteinborg	1741
21.	Marvede	Menstrup Spjellerup	Plessensk skole Holsteinsk skole	1729 1732
22.	Mogenstrup	Pederstrup	Sogn-Grevensvg.	1745
23.	Næsby	Næsby	Degneskole	1735
24.	Næstelsø	Næstelsø	Degneskole	1741
25.	Rislev	Rislev	Degneskole	1742
26.	Rønnebæk	Rønnebæk	Degneskole	1742
27.	Sandby	Sandby	Degneskole	1742
28.	Skelby	Skelby Trælløse	Plessensk skole Løbeskole	1726 1742
29.	Snesere	Sjolte Snesere	Sogn-præst Rytterskole	1813 1724
30.	Ting-Jellinge	Ting-Jellinge	Gårdmændene	1772
31.	Toksværd	Dysted Toksværd	Sparresholm Degneskole	1742 1742
32.	Tybjerg	Tybjerg Tybjerglille	Tybjerggaard Løbeskole	< 1724 1742
33.	Tystrup	Tystrup	Rytterskole	1721
34.	Tyvelse	Tyvelse	Degneskole	1741
35.	V. Egesborg	Vester Egesborg	Rytterskole	1722
36.	Vallensved	Vallensved Saltø By	Plessensk skole Plessensk skole	1724 1729
37.	Vejlø	Vejlø	Legatskole	1653
38.	Vrangstrup	Vrangstrup	Ingen skole	
39.	Næstved S. Morten	Næstved By	Byskole	1796
40.	Næstved S. Peder	Næstved By	Byskole	1796

Den ret store omtale biskop Balles besøg på skolerne har fået, skyldes at det er tæt på 1814, og at beskrivelserne og forsømmelserne med al tydelighed viser, at der var brug for 1814-loven.

Degneskoler - if. forordning af 1739 var degnen pligtig til at holde skole mod tillæg til sin løn. Degneboligen skulle udvides med 2-4 fag til skolestue. Må gælde de steder, hvor der ikke allerede er etableret skoler (som rytterskoler / plessenske skoler). Undervisning før den tid var vist mest en overhøring af ungdommen i kirken efter gudstjenesten.

Løbeskoler = efter 1739-forordning en nødsituation for steder, hvor der ikke kan bygges skolehus, spec. ved få børn. På afsides steder måtte skolemesteren gå fra by til by eller gård, så ungdommen fik mindst 3 mdr's undervisning om året. Meget ringe aflønnet, boede på gårdene.

Løbedegn = latinskoleelever, der kun havde det kirkelige arbejde, herunder katekisation med børnene.

Sædedegn = fastboende degne.

Degnekald nedlagt 1814, men han får oftest lov til at blive til han går af (dør).

De fleste sogne havde tidligt nok en form for degneskole, hvis ingen fysisk bygning. Dvs. med undervisning i kirken eller i degnens stue o.l.

Sr. / Msr. er tiltaleformer for degne og skolelærere (brugt af Balle). Sr. = Senieur og Msr. = Monsieur

Fundatser for rytterskoler og plessenske skoler kendes (ad sidste: se min *Skolen i Vest*).

Et fag - afstanden mellem 2 stolper i et bindingsværkshus - er i gennemsnit 1½ m
JCJ har masser af materiale om lærerne, bygninger og tilblivelse

Anvendt litteratur:

- 1) AP = Sjællands Stifts Degnehistorie, af Anders Petersen, Kbh. 1899
- 2) JCJ 1938 - V. og Ø. Flakkebjerg Herreders Skolehistorie - fra ca. 1690 til vore dage (1938)
- 3) JCJ 1946 - Johs. C. Jensen: Tybjerg Herreds Skolehistorie indtil 1830, i Historisk Samfund f. Præstø Amts årbog 1946
- 4) JCJ 1950- Johs. C. Jessen: Præstø Amts Skolehistorie indtil 1830, 1950
- 5) BB = Biskop Balles Visitatsbog 1799-1807, v. Christian Larsen 1999. Biskopperne skulle kontrollere / visitere kirker og skoler i stiftet. En kæmpe opgave, der har krævet mange rejser. Bogen giver et godt indblik i, hvordan skolegangen fungerede før skoleloven 1814. Bøger var sjældne i et bondehjem, så at få en belønningbog var stort. Balle er væsentlig mere beskrivende i 1806-07 end i 1805, og han er generelt meget positivt indstillet over for børnene.
- 6) SCD = Skolen i Vest, Svend C. Dahl 1999 - skrevet til undervisningsbrug - også mange facts om alle skoler i Marvede, Hyllinge og Vallensved sogne gennem tiden.
- 7) ÅLJ = Aa. Lambert-Jensen: Kvislemark-Fyrendal Skolevæsens Historie, 1943
- 8) SK = Jepsen & Thaftum: Skolekalender - eller Beskrivelse over Skolelærer-Embederne i Sjællands Stift, 1842-43 (enkelte skoler ej omtalt)
- 9) EP = Else Paulsen: Karrebæk Sogns Skolehistorie 1726-1989 - Fint hæfte, brugbart til undervisning
- 10) RN = Rasmus Nielsen, Næstved Købstads Historie bd. 4, 1932